

В результате обучения работники получают прикладные экологические знания и умения; сведения об экологической ситуации в регионе, о законодательной и нормативной базе природоохранной деятельности, о влиянии предприятия на состояние окружающей среды, здоровье населения; результаты анализа серьезных экологических нарушений, допущенных персоналом; о природоохранных планах предприятия, ходе их реализации. После обучения каждый работник сможет четко представлять последствия своих реальных и потенциальных действий на экологические характеристики предприятия, свои обязанности и полномочия в реализации его экологических программ, ответственность за несоблюдение экологических требований; быть готовым к предотвращению аварийных ситуаций и принятию мер по их ликвидации; осознать выгоды от рационального природопользования - снижение издержек в результате экономии природных ресурсов, переработки отходов, снижения платежей за штрафы; улучшения имиджа предприятия и т.д.

Экологическое образование должно стать неотъемлемой составной частью профессионального развития, подготовки сотрудников к выполнению новых производственных функций, занятию новых должностей, решению новых задач. Формирование экологической культуры работников способствует укреплению их технологической дисциплины за счет осознания необходимости решения экологических проблем, связанных с работой предприятия.

Перспективным является создание и поддержка инициативных творческих групп, задачами которых является повышение эффективности мероприятий по охране окружающей среды на рабочих местах; внедрение инновационных экологически безопасных технологий, совершенствование действующих технологических процессов и оборудования; улучшение санитарно-гигиенических условий и повышение уровня безопасности труда; переработка отходов производства; предотвращение загрязнения воздушного и водного бассейна, почвы; экономия материалов, энергии и воды.

В целом организация экологического обучения персонала направлена на повышение общего уровня культуры производства, на недопущение ущерба от производственной деятельности окружающей среде, здоровью и безопасности работников.

ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНА ТА ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У БЕЗПЕЦІ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

*С. М. ЗАЙЦЕВ, канд. хім. наук, ст. наук. співроб., доцент
Донецький національний університет, м. Вінниця*

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» займає провідне місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівця за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр».

Основною метою освіти з цієї дисципліни є формування професійної культури безпеки – готовність і здатність особистості використовувати у

професійній діяльності придбану сукупність компетенцій, знань, умінь і навичок для створення безпечних умов у сфері професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій і природних небезпек, характеру мислення і ціннісних орієнтацій, при яких питання безпеки розглядаються як пріоритетні, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Засвоївши дисципліну «Безпека життєдіяльності» майбутні фахівці повинні володіти сукупністю загальнокультурних та професійно-педагогічних компетенцій.

Основними узагальненими завданнями дисципліни (компетенціями) є:

набуття розуміння проблем сталого розвитку, забезпечення безпеки життєдіяльності та зниження ризиків, пов'язаних з діяльністю людини;

оволодіння прийомами раціоналізації життєдіяльності, орієнтованими на зниження антропогенного впливу на природне середовище та забезпечення безпеки особистості та суспільства;

формування: культури безпеки, екологічної свідомості і ризик-орієнтованого мислення, при якому питання безпеки та збереження довкілля розглядаються як найважливіші пріоритети життєдіяльності людини; культури професійної безпеки, здібностей ідентифікації небезпеки та оцінювання ризиків у сфері своєї професійної діяльності; готовності до застосування професійних знань для мінімізації негативних екологічних наслідків, забезпечення безпеки та поліпшення умов праці в сфері своєї професійної діяльності; мотивації і здібностей для самостійного підвищення рівня культури безпеки; здібностей до оцінки вкладу своєї предметної області у вирішення екологічних проблем і проблем безпеки; здібностей для аргументованого обґрунтування своїх рішень з точки зору безпеки.

Професійно-педагогічна компетентність спеціаліста з вищою освітою являє собою складне багатоаспектне особистісне утворення, когнітивний компонент якого – сукупність знань, необхідних для управління.

Але застосування знань, як показує історія людської цивілізації, може не тільки сприяти еволюції суспільства, а й загрожувати його безпеці. У сучасному світі через розвиток промислових технологій небезпека зростає швидше, ніж людська протидія їй. Остання обставина вказує на необхідність посилення підготовки громадян до безпечної поведінки та прояву ними активної громадянської позиції у сфері безпеки. В умовах, що змінилися, підхід до забезпечення безпеки людини, заснований на принципі «рятувати і виправляти», має поступитися місцем новому, що базується на принципі «передбачати і попереджати».

Таким чином загальнокультурні та професійно-педагогічні компетенції у процесі вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» повинні забезпечити комплекс умінь, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю фахівця.

Розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики) – уміння знаходити причинно-наслідкові зв'язки між рівнем моральності людини та ступенем безпеки в

системі «людина – навколишнє середовище»; уміння обирати способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях на основі моральних критеріїв.

Розуміння необхідності та дотримання норм здорового способу життя – уміння організовувати власну розумову діяльність без шкоди для здоров'я; уміння усвідомлювати потребу в здоровому способі життя в умовах побутового і виробничого середовища; уміння практично виконувати заходи самозахисту й захисту персоналу об'єктів і населення від наслідків аварій, катастроф, стихійних лих і застосування сучасної зброї.

Здатність до критики й самокритики – уміння самокритично ставитися до власної версії оцінки аварійної, або радіаційної чи хімічно небезпечної ситуації; уміння критично оцінювати рівень власної готовності до організації невідкладної медичної допомоги при надзвичайних ситуаціях.

Креативність, здатність до системного мислення – уміння системно і творчо підходити до аналізу ситуацій і розв'язання завдань щодо організації рятувальних робіт і надання першої медичної допомоги.

Адаптивність і комунікабельність – уміння виявляти комунікабельність в процесі розв'язання змодельованої ситуації щодо організації невідкладної медичної допомоги при надзвичайних ситуаціях.

Наполегливість у досягненні мети – уміння наполегливо оволодівати медичними засобами й засобами індивідуального захисту.

Турбота про якість роботи, яка виконується – уміння турбуватися про актуалізацію проблеми безпеки життєдіяльності людини; уміння турбуватися про результати власної підготовленості до забезпечення на робочому місці безпеки життєдіяльності людей.

Толерантність – уміння виявляти толерантність в процесі обговорення ситуацій щодо організації цивільного захисту населення.

Екологічна грамотність – уміння усвідомлювати залежність між життям людини на Землі та безпечністю навколишнього середовища; уміння активно сприяти актуалізації ідеї щодо підвищення екологічної грамотності з боку однокурсників та інших людей.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА БЕЗПЕЦІ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

С. М. ЛІТВАК, канд. тех. наук., декан факультету екологічної та техногенної безпеки

В. О. МИХАЙЛЮК, канд. тех. наук, зав. кафедри безпеки життєдіяльності та цивільного захисту

*Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова,
м. Миколаїв*

В Україні триває стала тенденція до скорочення аудиторних годин, що забезпечують опанування молоддю матеріалу навчальних дисциплін,